

Döbrentei Gábor kiadatlan levelei Bölöni Farkas Sándorhoz.

Közli: dr. JANCsó ELEMÉR.

(Folytatás.)

K é r é s e m.

Ezen ide mellékelt Híradásban Te is kí vagy nevezve Előfizetők gyűjtésére. Cselekedd meg kérlek a fáradságot. Semmire nincs annyira szükségünk most, mint gyermekeknek való könyvecskére. Kolozsvártt a Te ismeretes buzgóságod és kiterjedett bejárásaid 50 Előfizetőt bizonyosan teremtenek. Add tudtára a híradást Gr Vass Tamásnénak, bizonyosan terjeszteni fogja ő is. Gyulai Lottinak magam is fogok írni iránta, mert az ő ügyessége bizonyosan segít. Ugy tessék megtudni, hogy ha e könyvecskémre sok Előfizetőm lesz, akkor a jövő télen Veszta nevű eredeti román is kijő, s ki ezen Munkám: Magyar dolgok Bécsben. Azért Te ötvent szerezz, Comt Lotti 12-öt, Guttmann 20-at.

Most gyere az Élet és Literatura burjános virágos angol kertjébe. Kazinczynak Kölcseyvel való bánását, Kölcseynek Berse nyivel való éleskedését egy kényes-nemes érzésű se hagyhatja helybe. Hisz ezt én is írom Szemeréhez és Kölcseyhez. S hogy Kazinczynak Jegyzéseire én is meg mondtam vélekedéseimet abban mi rossz van? Rendes volna ha az embernek csak tűrni kellene az ő önkényi hatalmaskodását a nyelvben. De nem szükséges, itt még igen solid . . . meg mondtam a mit kellett, s a Felső Magyar Orsz. Minervában még többet fogsz olvasni.

Előttem Kazinczy most dörgés szélvész villám, melly levegőt tisztít, de nem Májusi verőfényes Édes Nap. Illy Irók ezután jönnek.

S különben mint barátomat Kazinczyt többé nem szerethe'em, felette megismerém. A mivel tartoztam neki háladatosságból, megadám. De én peremben is nemesen fogok bánni, Az ő Írásaiból ellenem Szemere sokat törölt ki még... felette meguntam a Literatori barátkozást, ha magamnak multságára nem volna a dolgozás, ha vérem nem hajtana rá, ha a közre való dolgozás indulatja közikbe nem ragadna, le mondanék minden ez után; nyomtatásról. Az Irók többnyire mind Actorok, akik egymásra

irigykednek, s mindenik feljebb akarja fejét tolni a másiknál, s akinek több taps jut, azt a kárpitok megett gyalázzák.

Igazán Sándor, egyéb kössön ezutánra is össze bennünket ne a Literatura csupán. Mi mind a ketten sokban különböző természetűek vagyunk, hanem sziveinknek vagynak bizonyos solid hurjai a mik más oldalainkat el távozni úgy hiszem sohase engedik.

Öllelek hogy képemből Asszonyok közül csak a Gyulai leányoknak s Gr Vass Tamásnénak adál, és Gr Bethlen Ádám-nének. Kérlek, meg válaszod kinek adsz. Rád bizom, értesz.

Haragszom Rád hogy Corinna iránt semmi mozgást nem téssz és ugyan fogok haragudni ha a levelemre hamar nem felelsz. Tarts Te ezután is *gyermekileg* számot rám, de szólalj is meg.

Döbrenteid.

A kis Gyula Könyve papirossa sokkal jobb fog lenni ezen hirdetésénál. A Könyvnyomtató fővénykedett, mert ezt egy más alkuba nyomtatta.

21.

Budán, November 6dikán 1828.

Édes jó Barátom,

Bowringéval együtt jött ma leveled, tehát a mívelt Európa két végső pontjáról találkoznak össze kettőtöké nálam. Azé October 23dikán költ Amsterdamban, a hova bizonyos dolga miatt Londonból által szaladt, a Tiéd October 30dikán. Lásdd a posták különbségét. Ez barometruma egyéb dolgainknak is, kivált a kereskedés mozgásának és mászásának.

Fogd, itt van a Casino alapjaiból egy példány, a Ló-ver-senykönyvből nyolcz. Ezeket oszd. Tökéletesen értesz a mint látom, miért vállaltam magamra itt és ott a Jegyzőséget. Bizonyosan többet tesz az ember elmecevészett[!] embereink hazafiúsítására nézve a közöttök való lelkes nyájas és nem pedant forgás által, mintha akármelly munkát adtam volna ki, mellyet úgy is a két Hazában csak 200—300 olvasna s olyan a kinek buzdításra úgy sincsen szüksége. De a kettő együtt még jobb.

Kapod Károlyi Nyugtatóját is kiküldött 20 forintodról VCz. Csak a többivel is fel hamar.

Igen helyben hagyom, hogy Ti is Casinót kezdetek, rajta

barátom. Éljen Te inkább látod, okosabb, ne készülj meghalni. Hiszen Te a Jónak terjesztésére termettél. Be örvendenék, ha jó folyamatban találnám Casinótokat midőn majd a jövő nyáron béállok Hozzátok, ha csak lehet. Küldök egy Étkek árszabását is. Ez a legelső magyarul s én par force kezdettem-meg, hanem a bolond francia Taraultval folytatni nem lehet. A Borok árszabása rendes folyamatban van úgy a mint ezen itt látod. Ti csak Magyarul nyomtattassátok. Az étkeikében két hibát ejtitek, mert életemben akkor voltam legelőször Szakács és hirtelenében egy este kellett elkészítenem, különben Magyar Asszonyokat kérdeztem volna meg. — A mi Casinónk legjobb divatban. 15 szoba úgy bútorozva, mint akármely Uri ház, minden kifizetve s a pénztárban 11.000 forint Pengő pénz 80 Rénes pedig még nem fizetett p 100 f. A másik Casinó, melly 25 forintjával pengővel a miénk trucczára állott fel, a fizetésbeli pontatlanságok miatt meghalt. Gr. Széchenyi István most azt akarja, hogy nállunk is új aláírás kezdődjék egy esztendőre p 50 for. pengőben s az aláírás legyen hat esztendőre. Így a másik Casinónak is több jobb tagjai is hozzánk állanak. — Csak mindent bé ne vegyetek és mingyárt fizettesetek, semmi politikai hadnak fészke ne legyen, hanem a legkivánatosabb kelles társalkodás tónja uralkodjék benne, így fennmaradtok, s bizonyosan jó következtést látsz.

A Muszka hadi sereg közé menni nem rossz gondolat, de accreditalva kellene lenned az Udvarunk részéről a Muszka Czárnak engedelmével. Ezt pedig nem hiszem, hogy megkapod, mert ők kémet gyanítanak benned. Egy Angol Oberstlieutenantot O-Donellt nem fogadta el Miklós Úr, a ki nála akart szolgálni. Tudom, mert Assignatiót Bukurestbe is én adtam neki s vissza Bécsnek is én. Ha mehetsz jó, de éljen, Te inkább Kolosvárott, s ha út kell, gyere ide-ki a jövő futtatáskorra B. Wesselényi Miklóssal. Akkor holmit a mit akarsz el is beszéllek Magyar Literátorokat illetőket, levélbe azokat tenni rest vagyok, mert sok dolgot büszkén magasan alatt levőnek nézel.

De ugyan rendes, hogy Nyul akarsz lenni. Hadd gorombásodjék H. Z., csak adjátok ki a mit említesz és igen jól adjátok ki, hogy belétek ne köthessen senki, s ha még is garázdálkodnék valaki, tennél úgy mint én egykori csúfolkodó barátaimmal. Az élet sokban csupa küzdés azt tudod. Felette ér-

dekló lenne az a 3 testamentum. Csak csinosan nyomtatva! Én mint barátod óhajtanám, hogy kiadd, akkor munkád van a Magyar Közönség előtt s a Magyar Akadémiának levelező tagja léssz, hogy idővel rendes lehess.

Sajnálom, hogy pénzt nem küldhetsz Gyula könyvére. Hát mivel adjam ki? De még is feljegyzek rád 20-at. El kell halasztanom Josef napig 1829. Nincs több előfizetóm 21-nél. Aláíró 73. Hogy tetszik Jorickom? Összehasonlítottad é már? Irj minél előbb.

Hiv barátod, D. Gábor.

Az Erdélyi Múzeum 7—8 füzetét küldenéd kérlek csomónként, s így lassan ki csusz. Nagyon kell gazdálkodnom. Sokra kell pénz s nincs mindég. Pénz nélkül sületlenség az élet.

October 18—19 NCzenken voltam Gr. Széchenyi Istvánnal Gr. Andrássyval. 20dik Horpácson Gr. Széchenyi Lajosnál. Kedves napok. Küldj minél több köznépi dalt.

Igaz é, hogy a Musikai Egyesület újra felállott Kolosvárott? Az Istenért azt elalunni ne hagyjátok. Csak abból jöhetnek elé énekeseink és néink. És sehol másutt nem állhat-fei csak Kolosvárott.

22.

Budán, Martius 11d 1829.

Édes Barátom,

Mivel Aprilis elején indulni akarsz, hamar kell irnom, hogy még Kolosvárott kapjon levelem. Hagyj Te annak az útnak békét, Öcsém, az nem egyes, nem beteges embernek való. Innen Besse János készül Humboldttal menni Petersburgból ki egész Európát megjárta Indiákon volt s Ázsiában is, Te ne menj, genieddel használj Te nemzetednek itthonn, a minek az igaz ugyan volna ideje, hogy azzal elé állj és a nemveszekedő Magyar Irók közé állj.

Igen köszönöm, hogy Gr. Vass Jánosnének levelemet megadtad. Kivánnám, hogy leveleim átadója lehetnél mindég Hozzá. Minden magasb érzetű férjfinak marad fenn emlékezetében asszonyi ismerősei közül Egy, melly akár mennyi több között is hozzá legatyafibb lelkében, nekem Mikes Rósi. Tölt-

hetnék csak vele minden héten legalább két órát, bizonyosan újra születtenék megint lelkem s mindég újabb ingerrel nyulnek iráshoz. Tiszteld nevennem.

Kihez van az R. N. K. szánya könnyen kitalálhatod.

De nem irod meg ítéletedet fordításomról. Mert a mit beszélsz, nem értem mellyikre kell alkalmaztatnom. Kazinczy Pesten Szemerénél Tewrewkkel együtt, kivel jött is és tán három hónap olta ott, én a minap Szemerét mint beteget látogatván meg, akkor láttam. Barátságunknak vége, most megint ő ír ellenem, arra Gr. Desewffy József fog felelni, majd én s hiú pártoskodását se kíméllem. Ej, ej, mondod Te erre szép álmodozó s magasb hitű, úgy, úgy felelek én, de valamit ama mondomra, úgy erre is elmosolyodva. Ne keress barátságot hiú Literátortban.

A 10 forintot benn hagyá Sógor Urunk a leveledben. De hiszen az Harucz, Magyar, Kun, Tót kezeken jött keresztül.

A kis Gyula könyve is legfeljebb három hét mulva Kolosvárra indul. Van bajod velem, édes Sándorom. Képe: 3 sárkányt bocsájtó magyar ficzkó, kötve lesz, egyik felén Sümeg, másikon Füred köre metszve.

B. Wesselényi Miklós a jövő Hétfőn indul Sibóra. Tegnap este vala nállam, minekutánna dél előtt még a Lófuttatási ülésben együtt valánk. Planizálánk, hogy menjek be látástokra. Eddig így van a Planum. Gyulai Lajossal mennék az Augusztusi Lósokadalomra Kolosvárról Sibóra, onnan Miklós küldene Derecskéig s meg innen Pro Commissarius Uram jönne tulajdon assignatiojával országos lovain.

Semmit se félj, a Budai Asszonyi Egyesület ezután minden jelentéseit magyarul is fogja tenni. Ez a jövő Aprilisi ülésben jó elé s már 11 votumot készítettem-el 7 ellen.

Jancsó! Szegényt köszöntöm szivessen. Emlékezzél, hogy nem folytatta diktálásait s kérésemre sem mehettem akkor vele semmire is, mert valami a menykőért megharagudott. Irja-le maga életét s küldje ki nekem, bizonyosan kiadom. Képe most is nálam.

Természetes, hogy Kolosvárról kevesebb olvasó kerüljön a Casinóba, mint Pesten. Nálunk is mindég több az ember a bi liárd játészó s ujság szobákban, mint a Bibliothecaban. De a Casinó nem Olvasó-Kabinet Öcsém.

Gyere ki Wesselényivel vagy valakivel mással a Pesti Ló-futtatásokra. Meg nem bánod, Isten Veled!

Döbrenteid.

Wesselényi leveleidet kapta.

Nagyon kérek, küldj nekem egy Tabularis Instructiot és Erdély Országi perfolyam formáját (Guttmannál) erga depositionem deponendum.

23.

Budán Aprilis 24d 1829.

Isten megáldjon a tavaszon Öcsém,

Olly gyönyörűen fakadoznak a kikelet fáji, ablakom alatt, hogy kedvem jöve Téged édes jó Barátom tavasziasan köszönteni. Kinézek sokáig a zöldelleni kezdő szőlő hegyek felé, s eszembe jutál s kikelet vidámította lélekkel irok egyikét rendet Hozzád.

A kis Gyula, frater azt adom tudodra kijöve már. A Német Budai s a Pesti Magyar Ujság már meg is dicsérek, most következik valamely más ujságban ocsmánlása, mivel a kedves után a világon mindenre kedvetlennek is kell következnie. De csak a kis fiuknak tessék, ha morognak is a por és pihe lepte Irkálók. Hanem már édes Sándorom tudod mi követi ezen hiradást. — Kérés arra, hogy a 20 aláírotól a pénzt felküld, példányáért 4 huszasával. Mert Wigand általvévén tőlem a Könyv Kézirattyát, úgy egyezénk, hogy az Aláíróknak is 4 huszasért adja ugyan majd nyomtatványát, hanem csak úgy, mint Előfizetőknek, az az midőn a pénzt előre vagy a kötetek általvételekor kezéhez adják. Nevedet én becsületesen kinyomattatám s utánad, hogy Nálad 20-an irának alá, következésképpen jöjj már Velek Te mint üstökös csillag farkaddal.

A Május 27dikén kezdő lóversenyzésre kijövendő valamelyik Erdélyi Gavalléri Uri embör kihozza a 80 huszast és bé is viszi a 22 példányt, kettőt t. i. Neked fáradságodért.

Ha én Neked volnék, biz Isten magam hoznám ki.

Gyulai Lajossal a jövő Augustusi lósokadalomra én Kolosvárra szándékozom, hogy a kiket ott szeretek, megint lát-

hassam. Csak valami közbe ne jöjné. Ládd én külömb ember azaz akarám irni jobb barát (de nem szerzetes) vagyok náladnál, én vágyom hozzád. Te pedig vagy halni akarsz Paskevitzhez kóborlani.

Innen most egy Besse János nevű 60 esztendőös Komárom Vármegyei Magyar Nemes ember megyen vagy 3 nap mulva fel Bécsnek, hogy Humboldttal beutazzék a Kaukázus hegyei közé. Már passzusa van a Status Cancellariájától, Metternich ajánlani fogja Petersburgba, aláírások által most gyűjt magának uti költséget, a Nádor a Vármegyékre ir, hogy segítsék. Ez a Besse 1790 olta 1824-ig mindég külföldön lakott, tud Magyar, Deák, Német nyelven kívül francziául jól, angolul, olaszul, törökül, persául, volt Indiában, Madagascarban, redigálta a Mercure étrangert Párisban.

Hogy vagy amicorum summissime. Nekem mostoha Anyám hala meg Martz 19d. Megyek Majus 4dikén Atyámhoz, itt leszek megint 20dikán. Utam lesz a Benedictusok felé Guzmics-hoz, de mond-meg Szilágyi Ferkónak, hogy azért megmaradok igaz hitű Szász vallásom mellett, ámbár Guzmiccsal és Horvát Endrével jó időt töltök is. Tiszteld Gr. Vass Tamásné és Gyulai Lottet.

Ölel hű barátod

Döbrentei Gábor.

24.

Budán, Junius 25d. 1829.

Be gyönyörű levél édes Barátom az a Te leveled, mellyet hozzám Majus 20dikán irtál, a Bonczhidai kertben a Havas violájáról és szerelmedről. Én éppen Majus 20dikán reggeli öt órakor SzMártonból indultam ide Guzmicstól, s dél olta estig mind vert az eső, s Buda várában éjfélkor, igen elkedvetlenedve érkeztem. Az Atyámnál járék odahaza Vas Megyében, mostoha anyám Matz. 17dikén meghalván.

Másnap mingyárt kezdődtek a lóverseny körül lévő irások eligazításai, mellyeket most Kisfaludy Károllyal együtt vívék, mert magamnak egyedül 1827 olta sok vala. Azok végezte után már két hete minden nap Pest Vármegye büntető törvényszékében ülék mint Biró, s válaszom csak halada. De Öcsém idő-

közben eset hézagaimban leveledre gondolkozván, reá egész iveket irtam. Azok foglaltjait azonban Neked személyesen adom által Augustusnak úgy gondolom 2. hetében.

Mert Lajosunk ma kapott levele szerint innen vele Julius 16dikán vagy 17dikén indulok. De, tessék csak olvasni merre: Székesfejérvár, Füred, Tihany s ott által a Balatonon, Sásd, Sziget, Pécs, Siklós, Mohács, Bezdán, Zombor, Obecse, N Kikinda, Temesvár, Radna, Világos, Butyin, Halmágy, MNémeti, Enyed, Torda, Kolosvár. Rendes kis kerengések lesznek hanem új vidékek s több öröm az uton, mert az egyformaságú utazás unalom. Kolosvárról én Sibóra térek, a hova óhajtanám ha Te is kijönnél velem. Sibóról jövök haza Budára.

Holmi irásokat, mellyeket a Casinó s lóversenyzés ügyében kívánsz, magammal fogok vinni. A Nemzeti Múzeum planumát nehezen kaphatom meg, mert ritka már, de élőszóval elmondok majd s lefestek mindent, a mihez képest az Erdélyi Ritkaságok gyűjteményének Múzeumát alkothatjátok, mellynek ugyan nagyon kívánom életét. Lám én is megindulék abban, az Arankánál volt Alapot a M. Tudós Társasághoz csatolni akarván, mellynek planuma a Bécsi Kabinetben marad. Te ne nyugodj, mig azon gyűjteményeket Kolosvárra nem viszitek s itt az Országháznál vagy 3—4 szobát nem nyittatok, melléje egy Ört adván. Részemről ugyan inkább szeretem ha ezen dolgozol, mintsem ha Odessza felé mentél volna. — Besse nekem azt ígéré, hogy a Kaukázus közül irni fog. Itt némiképp el készítettük utját s Én azt vertem a fejébe, hogy ha kap magyart ott, egy férfi és leány hozása nélkül haza ne jöjjön. Mert Neki az által legbizonyosabban hiszünk.

Igazad van, a Pesti s más néhány Literátorok között szörnyű neveletlen dolgok történnek. Vagy talán csak engem is a Czivakodók közé szántál, frater amantissime.

Ejtenéd azt el Gr. Vassnének, ha léssz még vele, hogy Kolosvárott leszek. Óhajtanám, ha a lósokadalomra bejönne s akkor láthatnám, mert Iklódra kimenni, bajos lesz, Öt nem látva pedig Erdélyt el nem hagyom.

Adieu, édes Sándorom. Dorgálj csak Te engem, a mint teszszik, hogy nem a te ábrándozásod teremtettje vagyok, látod fettele vastag is volnék Ideálnak — csak szeress.

Bizony Isten, én szeretlek.

D. Gábor.

Budán, Martzius 16d 1830.

Édes Barátom,

Holnap után Sándor napja, Isten minden jókkal áldjon meg. Kezemnél a diploma, melyet Buriántól küldöttél. Még nem mehettem által iránt Gr. Gyulai Alberthez, mert a Duna jege elindulását minden órán várjuk, s ha zajlik akkor attól tartok. Pesten rekedek tán több napra. A partja színéig jár a Duna. Budán itt az alvárosban több helyen már csónakkal kellett járnai. A SzGellért hegye alatt átrepedt a jég, ott most ladikkal járnak. A jégen való járás már veszedelmes, tartott ez Deczember 10dikén kezdve e hónap 13dikáig folyvást. Szegény Bécsi rckonainkat ugyan kiönté a viz áradása. Itt még következtől csak félnek előre, hanemha alatt Mohácsnál elébb megindul a jég s megszabadul a tengerbe folyamatja.

Elég rossz, hogy a lóversenyre ki nem jössz. Lesz hat nap: Május 26, 29, Junius 1, 3, 6, 9, napjain. Én ez idén utoljára lesznek még Jegyzője, mihelyt megirom még pro 1830 a lóversenykönyvet, hivatalomat leteszem.

De hová akarsz kóriczálni? Bizonyosan valami közre czélnő feltétel vezet, csak Magyarat keresni ne menj Ázsiának sivatagaiba.

Igen köszönöm a szótaláló versenyre való meghívásodat, de nem fogadhatom el, mert nem értek tökéletesen a mesteriséghez, s hogy adhassak szavat annak legkisebb porczikájáig. Így nem sütné ki jól a többi Pesti Szófaragó is. Ebben a dicsőségnek csak Tietekének kell maradni. Z. Kolosvárunk verekedője, kardoskodója. De mikor készen volnátok velem, igen jó volna kinyomtatnotok.

Gr. Gyulai Lajos Consiliarius által indíték bé hozzád egy kis levelet, de úgy hallom vissza kelle térni, eltörvén szekere s a gonosz utban menni nem akarván. Ha így van, ebben is eléadom, amit ott irék.

„Wigand egy időszaki Irást akar kiadni *A Sas* czim alatt, fertály esztendőnként talán 12—14 ivnyit négy füzetben. Tárgyai lennének: Életfilozófia, Egyetemi Történetírás, Európai Széptudomány, Országos dolgok, Művészség, felfedezések, kri-

tika s minden lelketébresztő. Redactornak engem hiva meg. Honorariumot minden Irónak egy-egy ivnyi eredeti munkáért ad 10 f/pengőt, fordításért 6/pengőt. Talán rá szánom magamat.

De most: Megnyerhetnélek é Téged ehhez. P. o. Szeretném na Erdély időköreiből dolgoznál egy egy hisztóriai fejtegetést. De felébredne e mellém Kelemen Lajos? Irj kérlek e felől minél előbb. September végével az első füzetnek ki kellene jönni.

Tartok hogy előtted álló plánod miatt Nemmel felelsz s ezt sajnálni fogom. Mig legalább 6 bizonyos együtt dolgozóm nem lesz, nem ajánlom magamat a Redactorságra. Azért e tárgyat még senkivel se közöld, Kelemenen kívül, kit köszöntök barátsággal.

Örvendek hogy Pali és Minka könyveit is szereted. De, frater, több kép még drágábbá tette volna a munkát, pedig már elég drága most is. Még egyet akarok írni: Elbeszéléseket 14—16 esztendősi fiuk és lányok számára. De csak majd később.

Jól tudom mint fogsz gyönyörködni az Ujság mellett ment veszekedésében Wigandnak Fenyéryvel. Engem már dicséret se ragad, gyalázat se bánt. A ki 10 csatában volt, a következőkre hidegen megyen önerejével.

Tiszteld nevemben Comtesse Lottit s Gr Vas Györgynét. Az utolsó válaszát örömmel olvastam. Ugyan szeretem, hogy a kis Minkának olly nagy kedvet szereztem könyvével.

Gondold rá magadat s gyere ki a lóversenyre csakugyan.

Gróf Bethlen Ádám kijő ugy é. Tiszteld nevemmel.

Isten áldjon meg, kedves jó Barátom. Mennykő rossz a pennám. Ugy é bár?

hived

Döbrentei Gábor.

Gr. Kornis Mihályra haragszom. Kolozs Vármegye Map-páját ugyan kiküldé. Az az Erdély csupa indolentia hazája. Sit venia verbo.

26.

Nincs dátuma.

A Grófné Fiscalisa Komjáthy Gábor azt irván nekem Erdélybe hogy ide való Atyjafijai, Ő Nagyságát valahára még egyszer kebeleken akarnák látni, szerencsés levék a Grófnénak

arra felbuztatásában hogy ide kijöjjön, a mi annál hamarabb eshetett-meg, mivel épen Zarándban, Lunkán, MORszág határától nem mesze voltunk. Engem Gróf Desewffy Józsefnek látása s Kazinczynak uj meglátogathatása vonzott. Láttam a szép tudományu, elmés, kellemes társaságu, nemes szívü embert SzMihályon, s más fél napi ott mulatásunk alatt órákat éltem vele, mellyek egész életemben emelni s vigasztalni fogják lelkemet. Alig nevezém magamat, hevesen ölelt, s a Grófnét két leányait s Lajost a legszivesebben fogadta. Ennyien lévén együtt megoszlott társalkodásunk s a hév várásokkal eltölt kebel nem élhette-ki bennem édes nyugalomig lelki és szivbeli örömeit. De, hiszem, hogy még visszamenet ismét tölthetek nála legalább egy napot. Most a másfelek a jó, az érettem sokat tevő Grófné az én kedvemért nyugodott a nekem szent helyen, vissza indultunkban már mindeniket interessálja az ott mulatást. Gr. Gyulainé barátságot kötött Gr. Desewffynéval, a nagy férjít megérdemlő Asszonnyal, Gr. Gyulai Lotte pedig levelezést ígére Desewffy Virginiának. Édes Barátom, az imént, megkapám, véletlenül, elkezdett leveletemet, s küldöm darabját. Ez Octob. 3-dikán *íródott*. Ugy kell tudnod, hogy Döbröczönön jöttem keresztül.

27.

Nincs dátuma.

Már Néb zavart szerze azzal, hogy egyszer nem akart jöni, ezután meg akart. Kereken irván hogy nem jó, mást hittunk meg, természet szerint, neki pedig ezt válaszul meg kellene írni. S most e válaszom Anikó Asszonyt is otthon hagyatá! Menyő baj van ezekkel az esti fejedelmekkel. Ne volna csak szent ügy kezükben, bizony tizedikével se állanék szóba. De a directornak, az ügy triumpháltatása végett, szépet köll tenni, a hiu, szeszélyes, színészeinek. Ezért irok külön is Anikónak, mint Elvirának, magam is mosolyogva a cour vágáson[!] Azonban ő azt hirdetvén, a mint leveledből látom, most a külön czédulázást elhagyám. Pótold ezt kérlek okosan már most Te, különben felhuzza magát s nem jó. Pedig a szükség reája nagy. Azért tuskold. Ne féljen semmit, fizetése hónaponként 110 f. Vcz. egy évre egy jutalomjáték s uti költségre 60 f. VCz. Jö-

hetne tüstént diligenceval, vagy Debreczenig, kolozsvári kereskedőkkel, kik oda Januarius elején jönnek Debreczenből pedig bizonyosan talál ide térő kereskedőkre. Elhozná Medgyaszay is. — Ha most Méhes Professorral feljött volna együtt Máriával, tehát Máriát is csakugyan felvettük volna fizetésbe, mivel az, akinek Fáy Andris irt, hogy vén kelepelő szerep vitelére ide sétáljon, még nem ére ide a sárban. Most azt irám Anikó — Elvirának hogy minekutána ő Mária védeése nélkül nem akart indulni, hozza azt fel csak úgy mint más leányt s könnyen meg lehet, itt a néző csöndes leányzóból kelepelhetővé változtatása, s ezen esetben annak is böcsületes fizetést adnánk. Kövess el mindent barátom, hogy vagy egyedül jöjjön Anikó-Elvira, egy mindenkor csak a coulissek mögött reája ruhájával várakozó szolgáló leánnyal, vagy Máriával, ki neki segéd leánya is legyen, és talán a coulissek mellől a szinpadra is kiálljon s mutassa egy dühödésbe jövő vén banyának furiás nyelvét. S azért, hogy csipején kezét jól tudva csépeltetni éljeneket és Ujrákat kapjon; mert a Magyar közönségből itt egészen külön váló műszavak működtek elé magokat, el válva a Német theater szavaitól. Itt ezt hallod, halljuk: halljunk szót, éljen, újra, helyes, mindnyájan, e helyett: bravo; amazokra pedig szava nincs forrásban Sógor uraiméknak.

Egy szóval a mellékes izgató billet doux helyett Te légy postillon d'amour, Anikó ha siet kijöni, azt fogom hinni hogy a világon Te vagy a legjobb reábeszélő.

Isten Veled

D. G.

Holnap után megy levelem Lottihoz Frimontnéhoz és Lajoshoz. Addig is tiszteletemet szívesen.

(Folyt. köv.)

EGYHÁZTÖRTÉNETI ADATOK.

Kriza János beszéde püspökké választásakor.

(1861. július 1-én tartott zsinat ijkönyvének 16. pontja.)

Méltóságos és Tisztelendő Zsinati Egyháztanács!

Lelkem elfogultságában, véletlen meglepetésében alig birok szavakat lelni, melyekkel éltem e legfontosabb órájában — e nemcsak magamra, de Anyaszentegyházunkra nézve is oly nagyjelentőségű alkalommal a bennem küzködő érzelmeket kifejezhessem. — Úgy tetszik nekem, mintha e tisztos gyülekezet közepette — hol hitrokonaimnak, mondhatni, színe-java van képviselve — szerető Anyaszentegyházunk — a maga egész komoly méltóságában, mint mennyeilag fényes nemtő, mint földfeletti lény volna megjelenve, merően szögezve rám erőtlen gyermekére sugárzó éles szemeit, melyeknek magasztos fényét az én gyenge szemeim nem állhatják ki — s a közbizalom által kezembe adott főpásztori botot alig birom tartani. Azonban mintha egyszerre szelídebb arccal tekintene rám e felséges nemtő, nyájas biztató hangon ama, hajdani Péterhez intézett szókat szólva hozzám is: *Szeretsz-e engemet ezeknél inkább? Legeltesd az én bárányaimat!*

Meg vagyok lepve, el vagyok borítva a közbizalomnak ezen megható megnyilatkozása által, sőt mintegy leverve, — hasonlóan egy gyenge plántához, melyet a hirtelen jött záporosó egész a földig lehajtott, — s csak azon magasbecsű bizalom árja, mely lelkemet elborítja, lévén képes ezt ismét fölemelni, mint a zápor a plántát új erővel gazdagítva ismét fölegyenesíti, hogy nőjje ki magát rendeltetéséhez, céljához illő magasságra.

En megvallom, sohasem vágytam, sohasem számítottam erre a főpásztori hivatalra. — Isten a bizonyságom!, aki legjobban tudja, mi rejlik a szívek legbelsejében, — de tudhatják azt tisztelt választóim is. En egész nyíltsággal hívhatom fel mindnyájukat: ám tegyenek tanubizonyságot arról, mennyire vonakodtam még a versenyzőül föllépésnek, sőt az arra tett számos felhívások elfogadásának leghalkabb jelétől is! S vajha lehetséges lenne ez ünnepélyes percben lelkemnek nagy tusa-